

Întârzierea de dezvoltare a României față de celelalte țări ale Uniunii Europene

O metodă de conversie
a diverselor tipuri
de diferențe cantitative
în ani întârziere

Mirel Palada

Sociolog

România vs restul Europei

Principalele concluzii

Decalajul temporal

Întârzierea de dezvoltare

România vs restul Europei. Principalele concluzii

Decalajul temporal. Întârzierea de dezvoltare

- România se află în momentul de față în întârziere
 - cu 40 de ani, i.e. cu două generații în urma nucleului dezvoltat al țărilor europene bogate: Germania, Franța, Anglia, Olanda, Italia, Spania
 - cu 20 de ani = cu o generație în urma mediei europene
 - cu 10 ani = cu jumătate de generație în urma Poloniei
- După o recuperare puternică a decalajului de dezvoltare până în deceniul 7 al secolului trecut...
- ... urmată de o stagnare de un deceniu în anii 80 (“obsedantul deceniu” post-Pacea)
- ... după un hiatus cvasi-catastrofic în primul deceniu post-decembrist, generat de schimbarea de regim,
- ...din 2000 înapoi România a recuperat puternic din punct de vedere economic întârzierea față de restul Europei, odată cu integrarea în spațiul capitalist / euroatlantic,
- ...însă pierde încetul cu încetul pasul în privința educației și urbanizării
- Divergența în creștere în domeniul educației va reverbera în următoarele decenii în domeniul economic, punând în primejdie recuperarea de care a dat România dovadă în momentul de față

România vs restul Europei. Principalele concluzii

Noi suntem acum unde erau bogații Europei în 1980

- România are în momentul de față nevoi preponderent materialiste, asemănătoare cu cele pe care țările bogate europene le aveau acum două generații, acum 40 de ani, în 1980: acumularea de resurse, dezvoltarea infrastructurii (e.g. autostrăzi)
- România se confruntă azi, în 2021, cu tensiunea dintre aceste nevoi preponderent materialiste, de creștere economică și socială, și politicile publice impuse de nucleul dezvoltat al Europei bogate post-materialiste, care pun accentul pe prezervarea acumulărilor anterioare și pe minimizarea amprenteii de carbon în detrimentul creșterii economice și a infrastructurii
- Cât timp România va accepta necondiționat discursul post-materialist specific societăților puternic dezvoltate occidentale, recuperarea decalajului de dezvoltare va fi problematică, riscând să cronicizăm întârzierea față de restul Europei

România vs restul Europei. Principalele concluzii

Middle Income Trap. Pericolul divergenței educaționale

- Sunt semne din ce în ce mai clare că România este pe cale să intre în capcana venitului mediu (Middle Income Trap), i.e. să-și atingă potențialul de dezvoltare specific țărilor ce pun accentul pe forța de muncă ieftină și pe infuzia de capital și tehnologie străine
- Pentru a face saltul la o societate dezvoltată (OECD, knowledge-based economy), e imperios necesară creșterea complexității mediului social, îndeosebi a stocului și complexității educaționale a populației
- În momentul de față, din păcate, România în loc să crească stocul / cadența recuperării decalajului educațional față de restul Europei, dă semne din ce în ce mai clare că pierde această cursă
- Pe lângă limitarea de resursă educațională, o altă barieră puternică în calea creșterii complexității sociale românești și a ieșirii din capcana venitului mediu o reprezintă limitarea investițiilor în domeniul cercetării (R & D, Research & Development)
- Spre deosebire de România, Polonia, o țară asemănătoare cu noi din punct de vedere al nivelului de dezvoltare, al contextului geostrategic și al istoriei recente, a adoptat de 10 ani încoace o politică susținută de creștere a investițiilor în cercetare / dezvoltare
- Fără o astfel de politică asumată, cu accent pe educație și cercetare / dezvoltare, România e sortită mediocrității

România vs restul Europei

Întârzierea / Decalajul temporal

Justificare

Cum se convertesc diverşii indicatori în decalaj

Metodologie

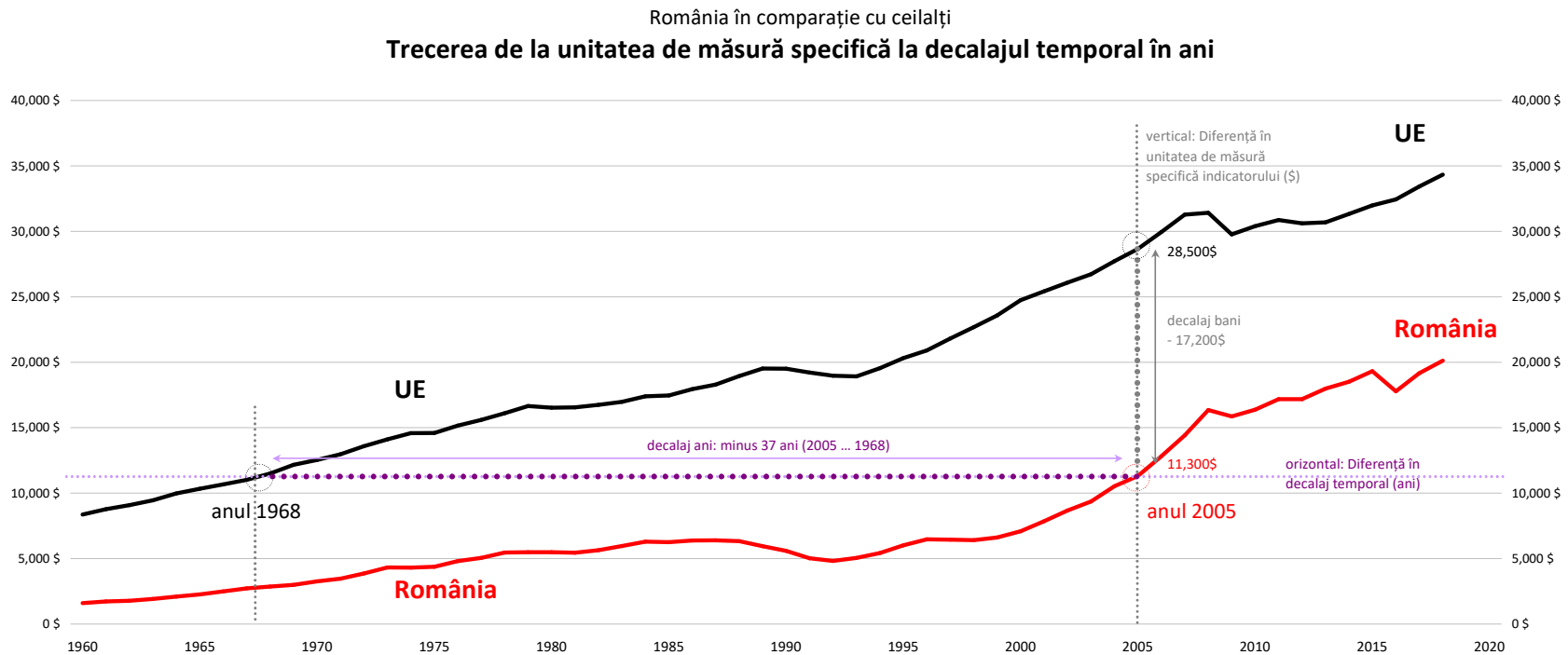
Decalajul temporal. Diferența în ani între România și ceilalți

Justificare

- Scopul materialului: analiza evoluției României în comparație cu alții semnificativi din preajmă
- Nevoia de unificare a unității de măsură în jurul ideii de analiză de convergență.
 - Conceptul de analiză de convergență a României față de alții semnificativi
 - Trecerea de la unități de măsură diferite (\$, ani, procente etc.) la o singură unitate de măsură comună: diferența în ani (decalaj temporal, întârzierea României față de ceilalți)
 - Dificultatea selecției indicatorilor. Prea mulți în surse publice, dar prea puțini care să corespundă tuturor criteriilor (v. infra. pt. detalii)
- Comparații pe termen lung România cu alte entități semnificative:
 - Polonia. O țară asemănătoare cu România. Distanța cea mai mică
 - Uniunea Europeană medie. Standardul de comparație / convergență. Distanța medie
 - Uniunea Europeană bogată. Big 6 UE: DE / FR / GB / IT / NL / SP. Distanța cea mai mare

Decalajul temporal. Diferența în ani între România și ceilalți

Ilustrarea vizuală a schimbării de paradigmă a analizei datelor

- În loc să calculăm diferența pe verticală, în unitatea de măsură specifică indicatorului analizat (în cazul de față \$), calculăm pe orizontală diferența în ani.
- Schimbăm întrebarea de analiză. În loc să întrebăm: “Care e diferența între România și UE în 2005?”, întrebăm “În ce an UE prezenta aceeași valoare pe care o are România în 2005?”
- Răspuns: 1968. Deci o întârziere de 37 de ani a României față de UE în cazul acestui indicator

Decalajul temporal. Diferența în ani între România și ceilalți

Metodologie. Selecția indicatorilor. Criteriile conceptuale

- Indicatorii trebuie selectați din punct de vedere al următoarelor criterii
 - Relevanță
 - Expresivitate
 - Număr redus de indicatori
 - Nevoia de acoperire a întregului sistem social
 - Indicatori compoziți
 - Indicatori de intrare, de proces
 - Indicatori de ieșire, de scop
 - Baza de plecare a analizei
 - Indicatorii care compun HDI
 - Economie
 - Educație
 - Sănătate
 - Indicatori suplimentari
 - Economie
 - Sănătate
 - Social
Human Development Index (HDI)		
Creare de plus valoare		
Calitate a vieții / Sustenabilitate		
Human Development Index		
PIB / locuitor		
Ani de școlarizare	Potențial de școlarizare	
Speranța de viață		
Intensitatea utilizării energiei		Productivitatea
Mortalitatea infantilă		Numărul de medici
Tehnologie de comunicare: telefoane		Urbanizare

Decalajul temporal. Diferența în ani între România și ceilalți

Metodologie. Selecția indicatorilor. Criteriile metodologice. Limitări

- E nevoie ca indicatorii să prezinte RELEVANȚĂ pentru ideea de dezvoltare
 - Fie indicatori sintetici (e.g. HDI, Human Development Index)
 - Fie indicatori de intrare (economici, producere de plus-valoare), respectiv de ieșire (sociali, consecințe d.p.d.v. calitatea vieții și sustenabilitate)
- E nevoie ca indicatorii să fie MONOTONI: constant crescători sau descrescători, fără oscilații / ciclicitate. Altminteri nu se poate face în mod neechivoc transformarea în diferență de ani / întârziere
- E nevoie de SERII LUNGI DE DATE
 - Mult mai lungi decât decalajele maxime dintre România și ceilalți: peste 20 ... 40 de ani
 - Cel puțin 40 de ani, a.î. să cuprindă și perioada comunistă
 - De preferat 100 de ani
 - Cel puțin după al doilea război mondial (WWII)
 - De regulă, au fost selectați acei indicatori care, pe lângă relevanță, prezintă serii de date privind România cel puțin din anii 60 – 70 înapoi.
- E nevoie de SURSE PUBLICE, pentru posibilitatea replicării construirii indicatorilor de decalaj temporal
 - Surse folosite: Our World In Data, Eurostat

Decalajul temporal. Diferența în ani între România și ceilalți

Metodologie. Indicatori utilizați

- Dificultate mare de identificare a unor astfel de indicatori care să corespundă tuturor criteriilor conceptuale și metodologice
- Din peste 3,000 de indicatori existenți pe site-ul Our World In Data, au fost identificați doar 12 care să îndeplinească toate criteriile pentru o astfel de analiză de decalaj temporal: 2 sintetici și 10 sectoriali (3 economie, 2 educație, 3 sănătate, 2 social)

Domeniu	Indicator	u.m.	Seria de date		Observații
Sintetic	HDI (Human Development Index)	Index compozit	1960	2019	1960 – 1990: din 5 în 5 ani
	HIHD (HDI, extins istoric, Escosura)	Index compozit	1870	2015	din 5 în 5 ani
Economie	PIB / locuitor (ajustat, Maddison)	\$ (2011, PPP)	1862	2018	Lipsă 1915 - 1918 (WW1)
	Intensitatea utilizării energiei	kWh/\$ (2011, PPP)	1965	2016	
	Productivitate / oră	\$/hr (2011, PPP)	1995	2017	
Educație	Ani de școlarizare	Ani	1960	2017	1960 – 1990: din 5 în 5 ani
	Potențial școlarizare	Ani	1990	2017	
Sănătate	Speranța de viață	Ani	1950	2019	
	Mortalitatea infantilă	morți / 1,000 nașteri vii	1960	2019	Eurostat
	Medici	medici / 1,000 locuitori	1960	2013	Sincope: 1960-1970, 2003-2010
Social	Telefoane	telefoane / 100 locuitori	1965	2017	1965 – 1975: din 5 în 5 ani
	Urbanizare	% populație urbană	1960	2019	

Pt definirea indicatorilor și sursa datelor, vezi Anexa

România vs restul Europei

Principali indicatori sintetici

PIB / locuitor

Human Development Index

Decalaje față de

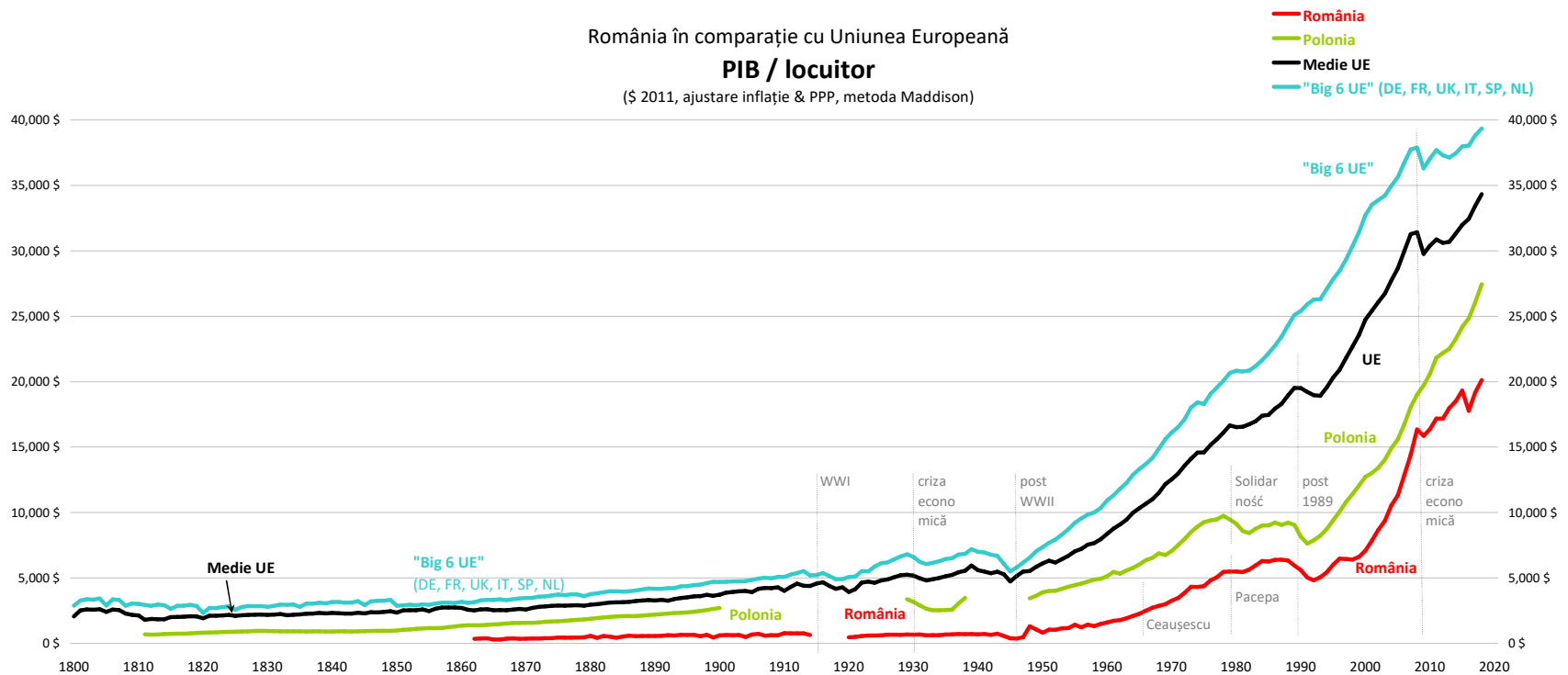
Europa bogată

Media europeană

Polonia

România vs ceilalți. PIB / locuitor

\$, ajustare inflație & PPP, metoda Maddison. 1800 ... 2020

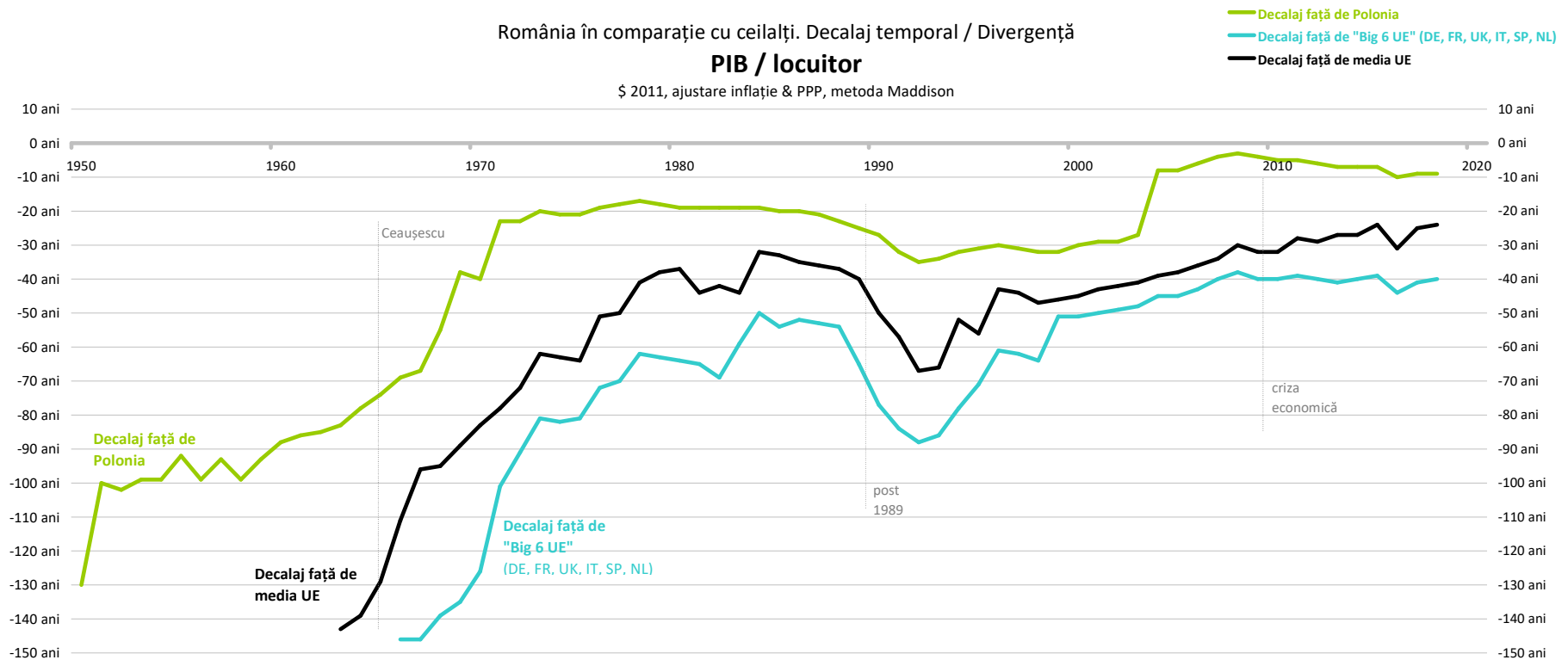

- Așa arată evoluția acestui indicator, PIB / locuitor, înainte să facem conversia în decalaj temporal: întârzierea României față de restul Europei
- Pentru conversia în ani, vezi pagina următoare

România vs ceilalți. PIB / locuitor

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare

Diferență ani. 1800 ... 2020

- Așa arată indicatorul "PIB / locuitor" atunci când îl convertim în ani întârziere
România față de Europa bogată (Big 6 UE), față de media europeană, respectiv față de Polonia

România vs ceilalți. PIB / locuitor

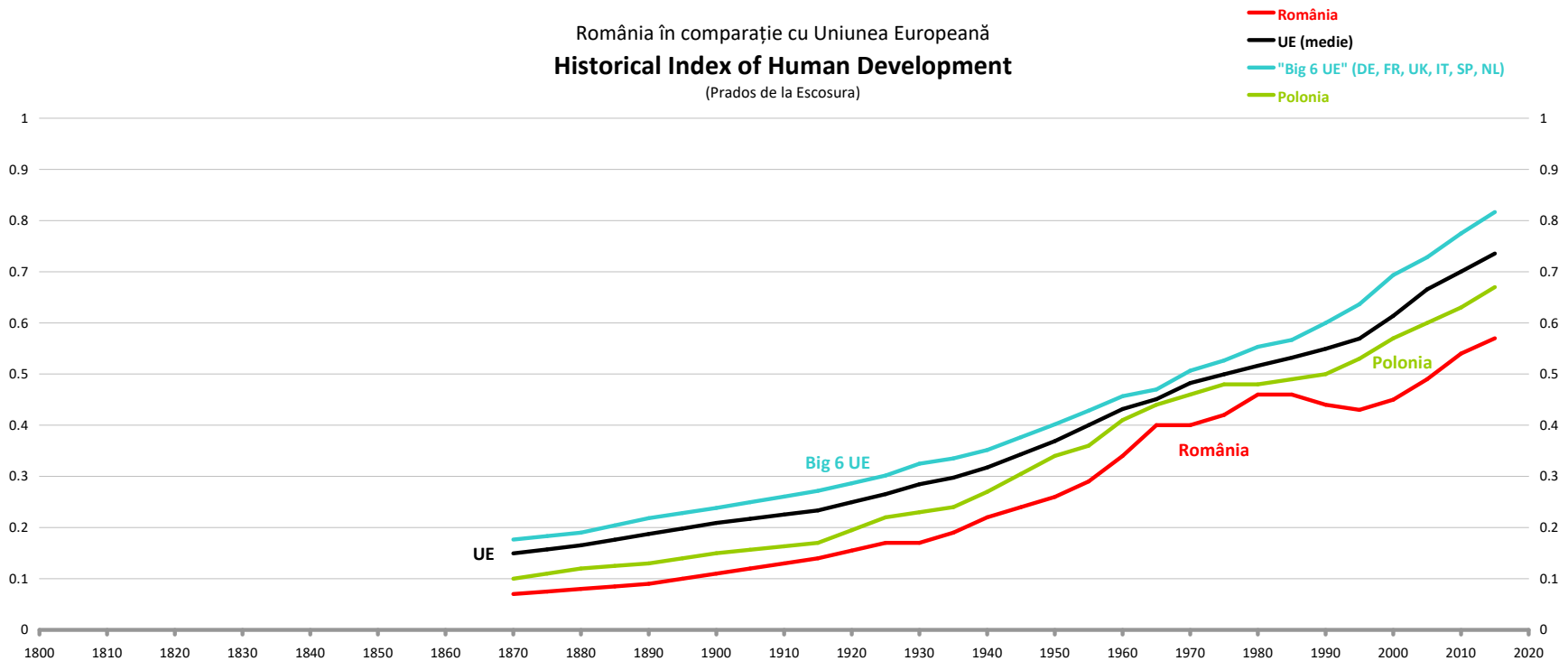
Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1800 ... 2020

- Până în 1960 ... 1965, decalajul României față de celelalte țări din punct de vedere al PIB / locuitor era imens
- România era în întârziere față de țările bogate occidentale cu 150 de ani, față de media europeană cu 130 de ani și până și față de Polonia cu 100 de ani
- Din 1960 până în 1980, aceste decalaje au fost recuperate în mod accelerat
- Această perioadă a reprezentat momentul de recuperare cel mai puternic al României față de celelalte țări europene
- Decalajul s-a redus la o întârziere de 70 de ani față de țările occidentale bogate (Big 6 UE), la o întârziere de 40 de ani față de media europeană și la o întârziere de 20 de ani față de Polonia
- Această recuperare s-a datorat procesului de industrializare, urbanizare și modernizare forțată și îndeosebi cuplării României la sursele de capital și de tehnologie occidentale, cuplare inițiată de către Ceaușescu la începutul deceniului 7 (acordul cu FMI, clauza națiunii celei mai favorizate cu SUA)
- Deceniul 8 al secolului XX ("obsedantul deceniu") cunoaște o stagnare a acestei recuperări
- Răcirea relațiilor României cu Occidentul, inițiată de fuga lui Pacepa și continuată prin criza plății datoriilor externe, a dus la această stagnare

- Schimbarea de regim din 1989 a dus la o prăbușire puternică a procesului de convergență a României
- Perioada 1990 ... 1995 reprezintă singurul moment după cel de-al doilea război mondial când România s-a îndepărtat de celelalte țări, în loc să se apropie
- Scăderea a fost puternică
 - Față de Europa bogată am pierdut 40 de ani de la -50 la -90
 - Față de media UE am pierdut 30 de ani de la -35 la -65
 - Până și față de Polonia, care altminteri a trecut prin același proces social dureros de schimbare de regim, am pierdut 10 ani de la -20 la -30
- De-abia în 2005 am recuperat pierderea cauzată de criza de schimbare de regim de după 1989
- Din 1995 încoace, dar mai ales din 2000, România a început din nou procesul de recuperare / convergență socială
- Am ajuns astfel să fim la următoarele distanțe
 - față de Europa bogată la două generații întârziere de 40 de ani
 - față de media UE la ceva mai mult de-o generație întârziere de 25 de ani
 - față de Polonia la jumătate de generație întârziere de 10 ani
- De remarcat faptul că din 2010 încoace am intrat din nou într-o perioadă de stagnare din punct de vedere al convergenței acestui indicator: PIB / locuitor

România vs ceilalți. Indexul Dezvoltării Umane, forma extinsă / istorică

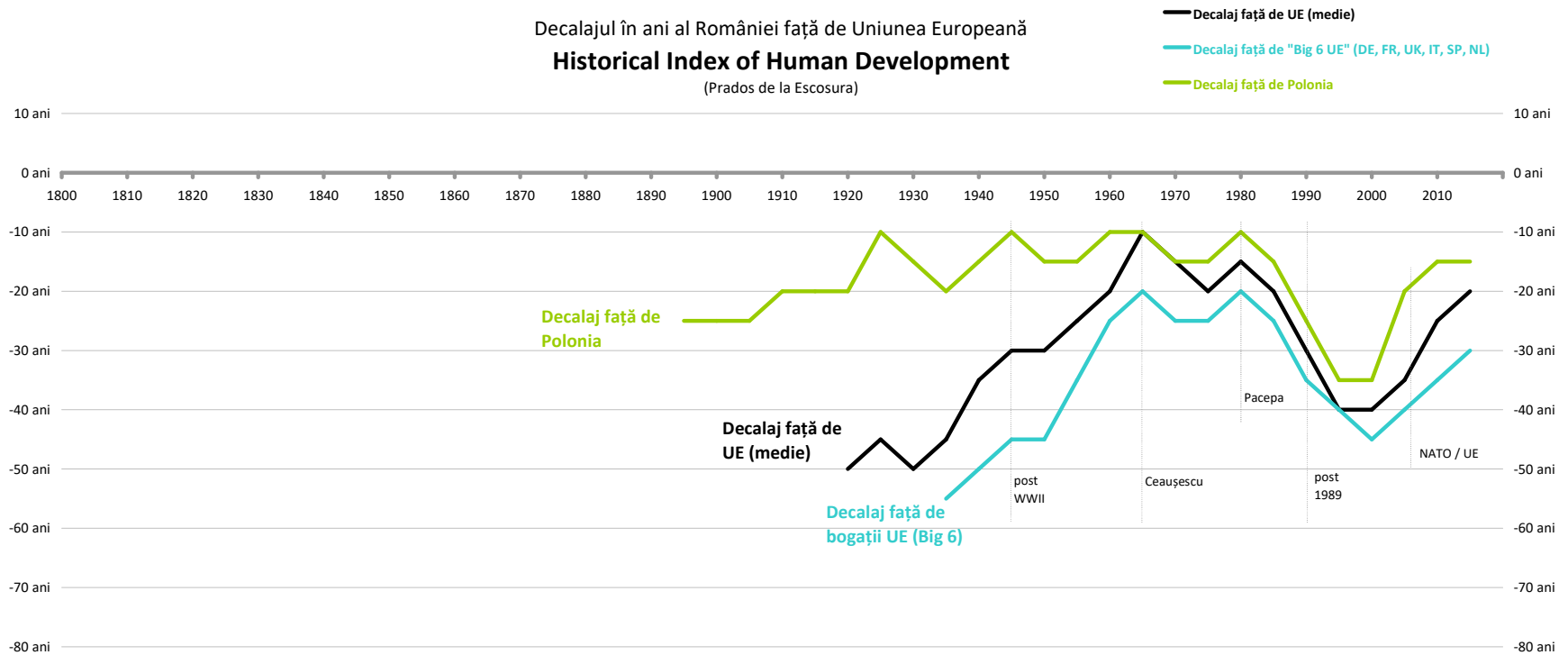
Historical Index of Human Development, metoda de la Escosura. 1870 ... 2020

- Așa arată evoluția acestui indicator, PIB / locuitor, înainte să facem conversia în decalaj temporal: întârzierea României față de restul Europei
- Pentru conversia în ani, vezi pagina următoare

România vs ceilalți. Indexul Dezvoltării Umane, forma extinsă / istorică

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1870 ... 2020

- În mare, palierele de decalaj / întârziere identificate pe baza acestui indicator sunt asemănătoare cu cele identificate pe baza analizei anterioare, PIB / locuitor, cu mici variații. Recuperare după WWII. Stagnare anii 70. Scădere post-Pacepa. Prăbușire post 1989. Recuperare din 2000 încoace.
- Momentan suntem la 30 de ani distanță de Europa bogată, la 20 de ani de media europeană și la 15 ani de Polonia

România vs restul Europei

Dimensiunile decalajului temporal

Economie

Educație

Sănătate

Social

Comparații cu media europeană

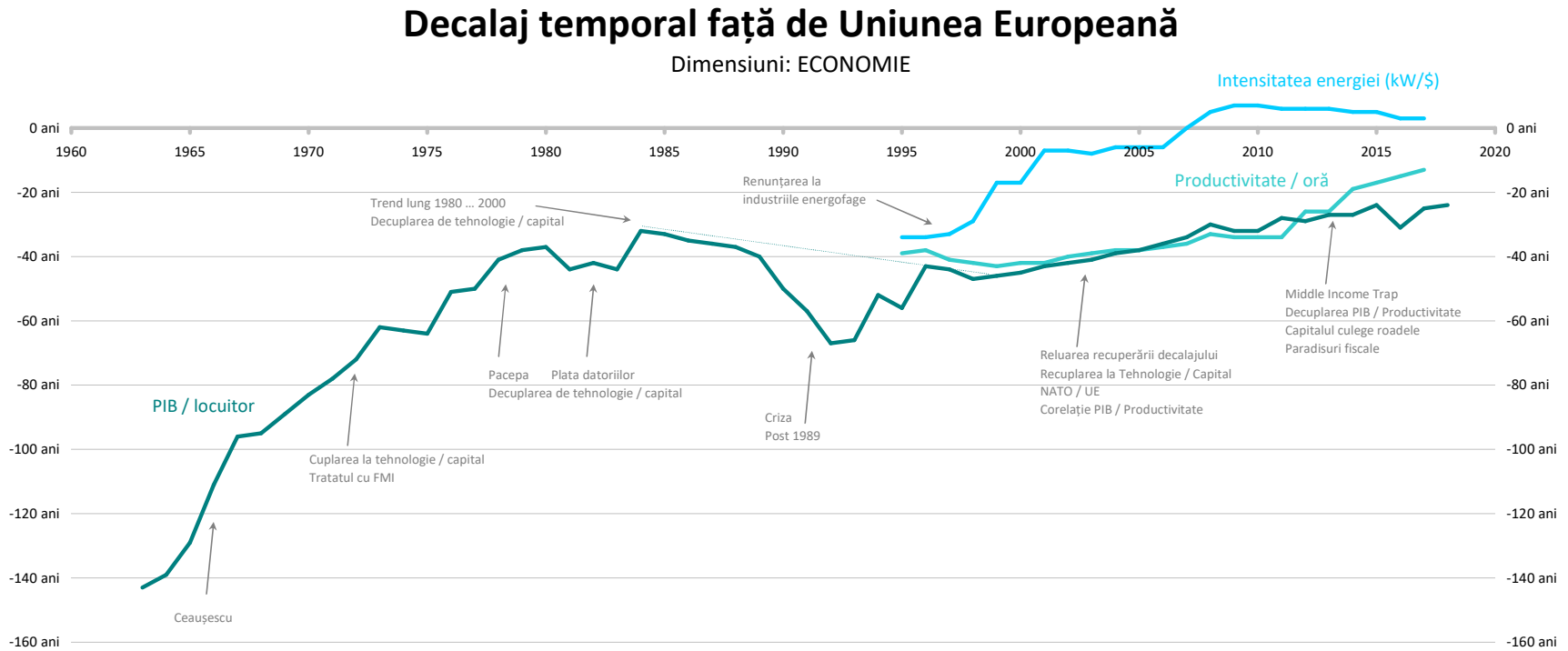
Dimensiunile întâzierii României față de Uniunea Europeană

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

- În cele ce urmează, ne vom concentra analiza pe cele patru dimensiuni semnificative ale dezvoltării sociale pe care le putem analiza pe baza indicatorilor cantitativi avuți la dispoziție:
 - Economie PIB / locuitor Intensitatea utilizării energiei Productivitate / hr
 - Educație Ani de școlarizare Potențial de școlarizare
 - Sănătate Speranța de viață Mortalitatea infantilă Medici / 1,000 loc
 - Social Gradul de urbanizare Tehnologie de comunicare /100 loc
- Vom face comparația între România și media europeană
- Analiza începe cu anii 60, moment din care avem date disponibile pentru majoritatea indicatorilor utilizați

ECONOMIE: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

ECONOMIE: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

- România a cunoscut în istoria sa recentă următoarele etape semnificative de recuperare economică față de restul Europei (etape în mare măsură identificate și anterior, la analiza PIB / locuitor)
 - **1960 ... 1980** **Post WWII** **Convergență / Recuperare decalaje**
 - Modernizare, industrializare, urbanizare forțate, pe baza planificării comuniste
 - În deceniul 7, recuperarea are de-a face și cu cuplarea României la capitalul și tehnologia occidentale, pe baza politicii externe inițiată de Ceaușescu (tratatul cu FMI, clauza națiunii celei mai favorizate cu SUA)
 - Recuperare puternică, de la peste 100 de ani întârziere la 40 de ani (2 generații)
 - **1980 – 1990** **Obsedantul deceniu** **Stagnare**
 - Criza relației dintre România și Occident (incidentul Pacepa, urmat de insistența lui Ceaușescu de a se decupla de la capitalul occidental prin plata datoriilor externe), duce la decuplarea economică a României de Occident (capital, tehnologie), fapt ce produce o stagnare în ultimul deceniu al perioadei comuniste (“obsedantul deceniu”)
 - Stagnare a întârzierii la un palier de 40 de ani (2 generații)

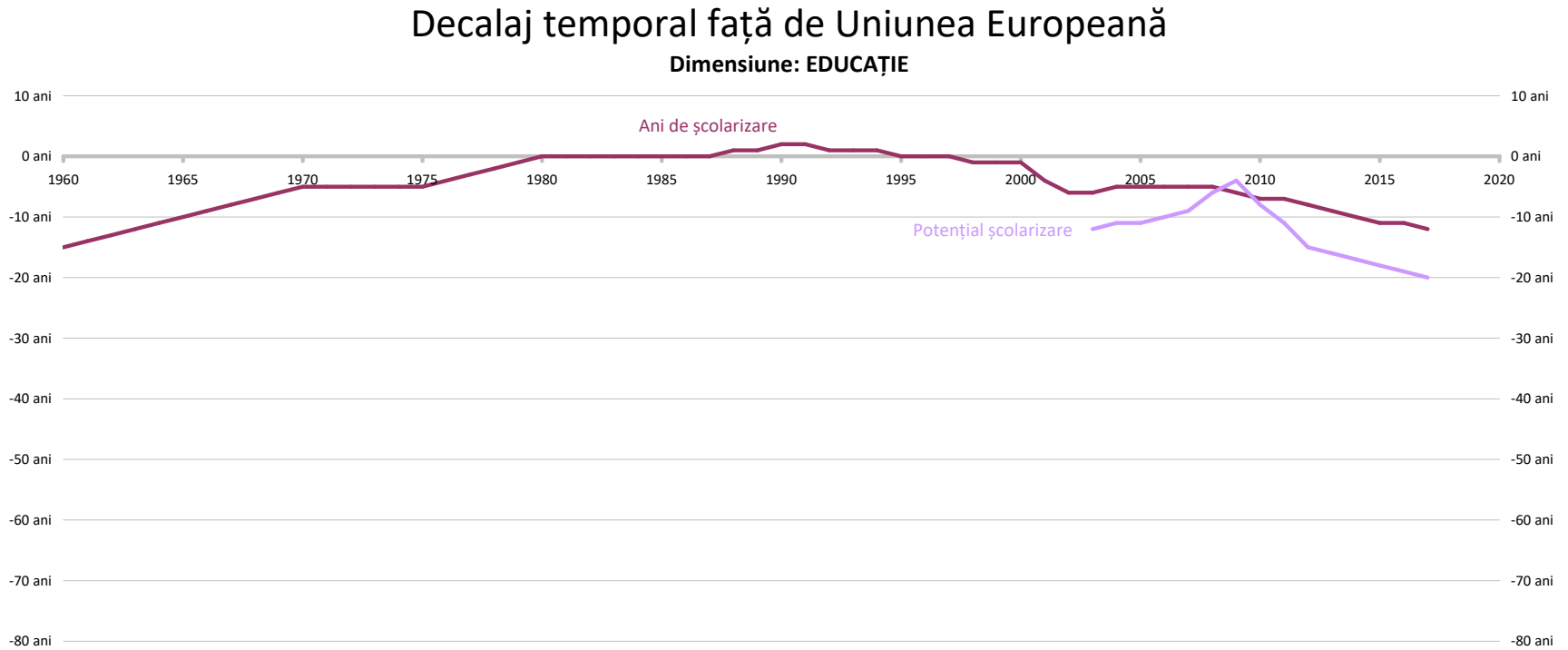
- **1990 – 1995** **Post '89 / Schimbare de regim** **Prăbușire**
 - Schimbarea de regim politic și de sistem economic, trecerea de la comunism la capitalism, a dus la o prăbușire spectaculoasă a economiei românești
 - În decurs de cinci ani, ne-am îndepărtat economic cu mai mult de o generație (25 de ani) față de restul țărilor europene
 - Cădere la o întârziere de 70 de ani față de restul Europei (3,5 generații)
 - De-abia în 2005 am reușit să recuperăm această cădere, revenind la nivelurile pre-decembriste din comunism

- **1995 ... 2010** **Integrare capitalistă** **Convergență / Recuperare decalaje**
 - Odată cu integrarea României în mecanismele economice capitaliste globale, cu reluarea cuplării la capitalul și tehnologia occidentală și mai ales la instituțiile occidentale de securitate (NATO) și politico-economice (UE), România revine la procesul de convergență economică față de restul Europei, recuperând în bună măsură întârzierile acumulate
 - Întârzierea scade la 30 de ani față de restul Europei (o generație și jumătate)
 - De remarcat convergența puternică a României din punct de vedere a intensității utilizării economice a energiei: câți kW se consumă pentru a se produce o unitate de plus valoare economică (un \$)

- Dacă în 1995 eram cu 30 de ani în urma Europei în această privință, în 2010 deja depășisem media europeană, fiind cu aprox. 5 ani înaintea celorlalte țări din punct de vedere al eficienței energetice.
- Semn de puternică recuperare tehnologică, de renunțare industriile energofage, specifice industriei comuniste, și de creștere a sectorului terțiar (al serviciilor)
- De remarcat de asemenea strânsa corelare dintre creșterea PIB / locuitor și creșterea productivității orare în această perioadă 1995 ... 2010
- **2010 ... prezent** **Middle income trap** **Plafonare / stagnare**
 - După aproape două decenii de recuperare (1995 ... 2010), România a intrat în cel mai recent deceniu într-un proces de relativă stagnare, un plafon de diferență relativ constantă față de restul Europei pe care nu-l poate deocamdată depăși
 - Fenomenul este cunoscut în literatura de specialitate drept “capcana economiilor mijlocii” (middle income trap), din care nu se poate ieși fără conversie spre economia cunoașterii, “knowledge economy”, pe baza de investiții masive în educație (v. mai jos)
 - De remarcat decuplarea dintre evoluția PIB / locuitor și productivitate. În ultimul deceniu, productivitatea continuă să crească, fără ca asta să se vadă în PIB. Este foarte posibil ca acest fenomen să fie datorat maturizării proceselor financiare capitaliste, îndeosebi a extracției de plus-valoare a multinaționalelor către paradisurile fiscale

EDUCAȚIE: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

EDUCAȚIE: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

- România a cunoscut în istoria sa recentă următoarele etape semnificative de recuperare educațională față de restul Europei

- **1960 ... 1980**

- **Post WWII**

- **Convergență / Recuperare decalaje**

- Ca urmare a modernizării forțate realizată de planificatorii comuniști, sistemul educațional a cunoscut în primele trei decenii de după WWII o convergență constantă față de restul Europei
- Dacă în 1960 diferența din punct de vedere al stocului de educație în populație era de ceva mai mult de jumătate de generație (o întârziere de 15 ani), în 1980 România deja prinsese din urmă media europeană din punct de vedere al anilor de școlarizare
- Această creștere a stocului educațional a dus la o creștere a complexității forței de muncă, fapt care s-a văzut în convergența economică a României din perioada comunistă (cf. supra, capitolul anterior)

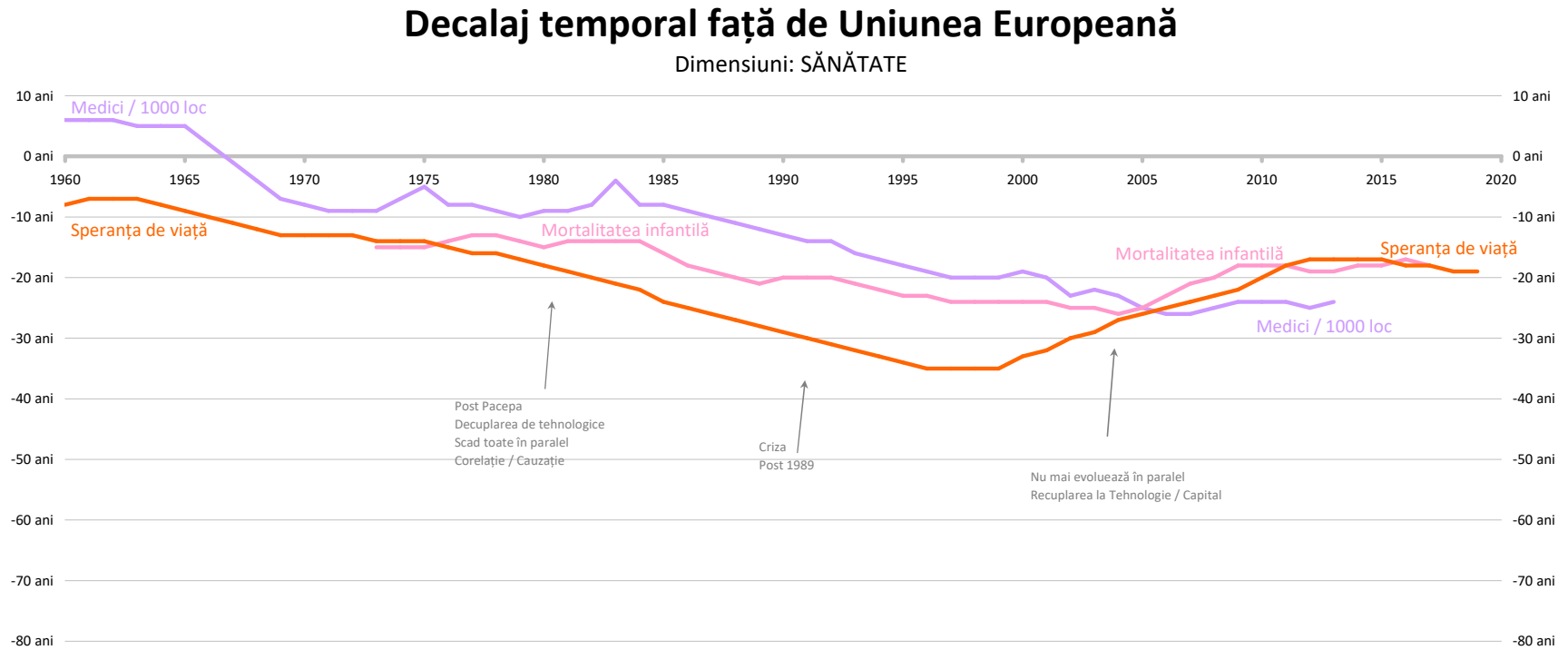
- **1980 ... 2000** **Decreștii** **Stagnare**
 - Pe parcursul următoarei generații, cea educată între anii 1980 și 2000, adică generația decreștilor și imediat după, România cunoaște o stagnare din punct de vedere al stocului de educație față de restul Europei

- **2000 ... prezent** **Reforma post-decembristă** **Divergență / creștere decalaj**
 - În ultimii 20 de ani, din 2000 încoace, suntem martorii unei continue îndepărtări a României față de restul Europei din punct de vedere educațional.
 - Și asta luând în considerare doar indicatorii aflați la dispoziție, cei cantitativi en gros, privind stocul de educație în populație (ani de școlarizare, potențial de școlarizare), fără a ține cont și de calitatea actului de învățământ (teste PISA, calitatea învățământului superior, migrația studenților buni către universitățile străine)
 - Motivele acestei divergențe educaționale sunt multiple
 - Reforma educațională, care mai mult a hăbăucit sistemul decât să-l vindece
 - Scăderea dramatică post-decembristă a statusului social al corpului educațional (nivel de salarizare, prestigiu social, modele mass-media)
 - Schimbarea de generații: ieșirea din sistem a generațiilor de profesori formați în perioada comunistă, intrarea în sistem a profesorilor ei înșiși educați după '89
 - Concurența oferită de sistemul de educație superior din străinătate: brain drain

- Această divergență educațională recentă este de departe una din concluziile cele mai importante ale acestui studiu
- Dacă în perioada pre-decembristă / comunistă economia României a recuperat considerabil decalajul față de restul Europei, recuperare datorată în bună măsură inclusiv creșterii stocului de educație în populație în perioada comunistă, în schimb în perioada post-decembristă / capitalistă sistemul educațional a suferit o continuă îndepărtare, divergență de media europeană
- Această divergență actuală va reverbera puternic din punct de vedere economic în următoarele decenii, pe măsură ce generațiile educate recent, mai puțin / mai slab pregătite decât restul Europei vor intra în câmpul muncii și vor prezenta o complexitate profesională mai scăzută.
- Asta va pune în pericol atât procesul de convergență economică a României, cât și cel de convergență a calității vieții (cf. infra, Sănătate și Social)

SĂNĂTATE: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

SĂNĂTATE: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

- România a cunoscut în istoria sa recentă următoarele etape semnificative de recuperare față de restul Europei din punct de vedere al sănătății

- **1960 ... 1965**

- **Pre-Ceaușescu**

- **Aproape egalitate**

- Până în 1965, nu existau diferențe atât de mari între România și restul Europei, nici din punct de vedere al indicatorilor de proces (IN, medici / mia de loc), nici din punct de vedere al indicatorilor de rezultate (OUT, speranța de viață – nu avem date disponibile privind mortalitatea infantilă, unde sunt indicii că diferențele erau mai mari)
- Din punct de vedere al dotărilor medicale, România era comparabilă cu media europeană din punct de vedere al dotărilor de personal (numărul de medici la mia de locuitori), chiar cu un ușor avans, de aprox. 5 ani
- Din punct de vedere al speranței de viață, eram în urmă cu aprox 10 ani față de restul Europei (atenție! ca întârziere / decalaj temporal, nu ca valoare absolută a speranței de viață; dat fiind că acest indicator este singurul exprimat în ani, să nu facem confuzia între indicatorul în sine: speranță de viață și decalajul față de restul Europei)

- **1965 ... 1980** **Ceașescu pre-Pacea** **Ușoară divergență**
 - În prima parte a guvernării Ceașescu, în ciuda recuperării economice semnificative identificate în capitolele anterioare, indicatorii privind sănătatea cunosc o îndepărtare ușoară față de restul Europei. Asta nu din cauza scăderii acestora în România, ci din cauza creșterii mult mai accelerate în restul Europei
 - Întârziere cu aprox. jumătate de generație: 10 – 15 ani
- **1980 ... 2000** **Austeritate pre- și post '89** **Divergență puternică**
 - După criza Pacea, ce a generat ruptura dintre Ceașescu și Occident, indicatorii de sănătate se îndepărtează din ce în ce mai puternic de media europeană, drept urmare a stagnării din perioada deceniului 8 (“obsedantul deceniu”)
 - Această întârziere se accentuează și în primul deceniu capitalist, deceniul 9, ca urmare a zăticnirii sociale generată de schimbarea de regim din 1989
 - Din punct de vedere al medicilor, România ajunge în 2000 să fie întârziată față de restul Europei cu o generație (20 de ani). Din punct de vedere al mortalității infantile, chiar și mai mult, cu 25 de ani. Iar diferența cea mai puternică o identificăm în cazul speranței de viață, unde întârzierea României față de restul Europei ajunge să fie de 35 de ani (atenție! Din nou trebuie menționat că nu e vorba despre valoarea propriu-zisă a speranței de viață, ci de diferențele în timp ale României față de restul societăților europene)

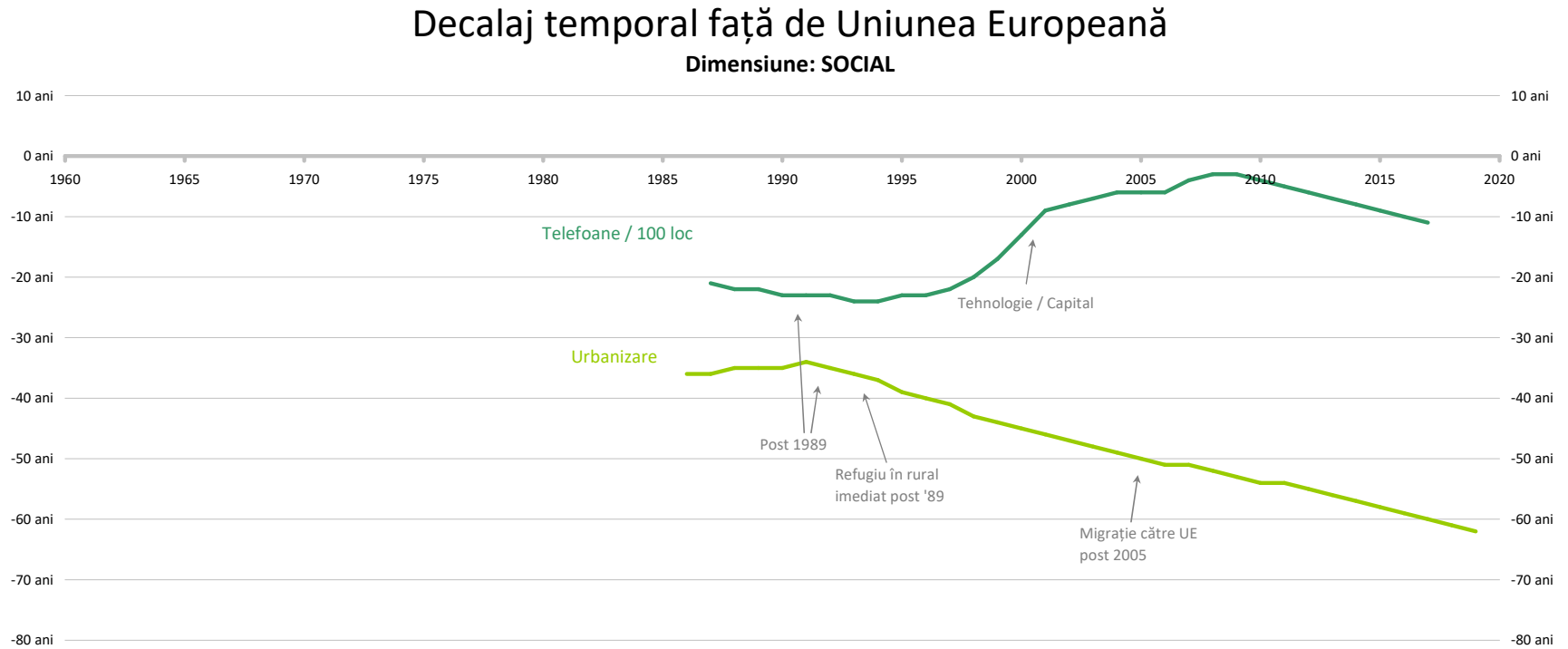
- De remarcat felul în care mortalitatea infantilă are mai puțin de suferit de pe urma acestei dificile perioade sociale din România decât speranța de viață
 - De remarcat de asemenea divergența continuă a numărului de medici la mia de locuitori, îndeosebi după schimbarea de regim din 89, ca urmare a exodului profesional de medici în străinătate (brain drain)
- **2000 ... 2010** **Integrare în NATO / UE** **Convergență / Recuperare decalaje**
- Odată cu integrarea în structurile instituționale euro-atlantice (NATO, UE) și cu creșterea economică generată drept consecință, România începe să recupereze din punct de vedere al sănătății pe parcursul primului deceniu de integrare: 2000 – 2010
 - Speranța de viață prezintă o recuperare semnificativă a întârzierii, de la distanță de aproape două generații (-35 de ani) la doar o generație (-20 de ani). Mortalitatea infantilă prezintă o recuperare asemănătoare, tot înspre o întârziere de 20 de ani. Doar numărul medicilor își păstrează tendința de divergență, rămânând la -25 de ani
 - De remarcat că această recuperare are loc doar la nivel de indicatori de rezultat, de consecință: speranța de viață, mortalitatea infantilă, nu și la nivel de indicatori de proces: medici la mia de locuitori.
 - Dacă în perioada 1980 ... 2000 cele două tipuri de indicatori scădeau în tandem, într-o foarte posibilă relație de cauzalitate, din 2000 înapoi rezultatul stării de sănătate al

populației nu mai depinde în așa de mare măsură de stocul de personal medical, intervenind din ce în ce mai mult recuperarea de tehnologie medicală care vine să compenseze lipsa resursei umane (medici)

- **2010 ... prezent** **Middle Income Trap** **Stagnare / Plafonare**
 - Ca și în cazul indicatorilor economici, România cunoaște din 2010 înapoi un fenomen de plafonare / stagnare a recuperării decalajelor în privința sănătății
 - La nivel de procese sanitare (resursă umană), suntem cu 25 de ani în urma mediei europene
 - La nivel de consecințe, de indicatori de stare: speranța de viață, mortalitatea infantilă, suntem în urmă cu o generație (20 de ani) față de media europeană

SOCIAL / CALITATEA VIEȚII: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

SOCIAL / CALITATEA VIEȚII: România vs UE

Decalaj temporal. Întârzierea de dezvoltare. Diferență ani. 1960 ... 2020

- Acest domeniu a prezentat cele mai mari dificultăți în privința identificării unor indicatori care să corespundă tuturor criteriilor metodologice de selecție: relevanță, monotonie, serii lungi de date, surse publice
- Doar doi indicatori au putut fi identificați în acest domeniu: gradul de urbanizare și deținerea de tehnologie de comunicare (telefonie fixă, mobilă, conectare la Internet de mare viteză / broadband)
- Comparația cu restul Europei nu este posibilă decât de la mijlocul deceniului 8 al secolului trecut. Înainte de asta, diferențele de urbanizare dintre România și media europeană erau atât de mari încât depășeau seria de date existentă la nivel european. Același comentariu privind indicatorul deținere de tehnologie de comunicare
- Din punct de vedere al acestor indicatori sociali relevanți pentru nivelul de calitate a vieții, România a cunoscut în istoria sa recentă următoarele etape semnificative în comparație cu restul Europei
 - **Pre-1990** **Comunism** **Stagnare**
 - Înainte de 1990, decalajul dintre România și restul Europei din punct de vedere al acestor doi indicatori analizați era unul relativ constant, de aprox. o generație (20 – 25 de ani) din

punct de vedere al dotării cu tehnologie de comunicare, respectiv de aproape două generații (35 de ani) din punct de vedere al gradului de urbanizare

- **1990 ... 2000** **Post '89 / Schimbare de regim** **Stagnare / Divergență**
 - Ca și în cazul altor indicatori analizați (economici, de sănătate), schimbarea de regim din 1989 a reprezentat un punct de cotitură privind evoluția României în comparație cu restul Europei
 - Din punct de vedere al dotărilor tehnologice de comunicare (doar telefoane fixe, la vremea respectivă), decalajul de 25 de ani din deceniul anterior s-a păstrat
 - În schimb, decalajul de urbanizare a început o divergență puternică, fenomen care nu s-a oprit nici în momentul de față
 - Imediat după 1990, România a fost una din puținele societăți de pe glob din istoria recentă, post-WWII, care a cunoscut un proces de temporară revenire la urban
 - Zăticnirea socială din acei ani: schimbare de regim, bulversare valorică, deprivări materiale, austeritate, a făcut ca unii români să-și caute refugiul din urban (îndeosebi din urbanul mic, monoindustrial) spre rural
 - Asta a făcut ca decalajul de urbanizare dintre România și restul Europei să cunoască în primul deceniu post-decembrist o creștere de 10 ani, de la o întârziere de 35 de ani la una de 45 de ani

- **2000 ... 2010** **Integrare capitalistă / euroatlantică** **Phones up, Urban down**
 - În primul deceniu de integrare a României în sfera capitalist / euroatlantică, deținerea de tehnologie cunoaște o recuperare spectaculoasă, consecință a introducerii noi tehnologii de telefonie mobilă, mai apoi a infrastructurii de Internet
 - În decurs de 11 ani, România recuperează spectaculos, de la un decalaj de dezvoltare de o generație (aprox 25 de ani) în 1995 la practic egalitate (întârziere de doar 3 ani) cu media europeană în 2010
 - Avem de-a face cu una din cele mai spectaculoase exemple de recuperare socială de care a avut parte România post-decembristă, într-un context general de altminteri decalaj cronic
 - În schimb, nivelul de urbanizare își continuă procesul de divergență, îndepărtându-se în mod constant de restul Europei. În 19 ani, ne-am mai îndepărtat 15 ani, de la o întârziere de 40 de ani în 2000 la una de 55 de ani în 2010
 - Aceasta este consecința nu a scăderii nivelului de urbanizare în România, căci nu s-a întâmplat așa ceva, acesta menținându-se în mod constant în jur de 55% din total populație. În schimb, Europa, în medie, a continuat în mod constant procesul de urbanizare, crescând spre 75%, de unde și divergența identificată

- Avem de-a face cu un proces distinct de cel de la începutul anilor 90. Spre deosebire de perioada imediat post-comunistă, când migrația externă nu era posibilă, iar populația s-a refugiat pentru o scurtă perioadă de timp înspre siguranța mediocră a agriculturii de subsistență din mediul rural, după 2005, odată cu intrarea în NATO și îndeosebi în UE, granițele României s-au deschis larg și au făcut loc unui adevărat exod de populație.
- În decurs de 15 ani, din 2005 până în 2020, peste 3 milioane de români au emigrat în țările UE, îndeosebi în Italia, Spania, mai recent în Germania și Anglia, un fenomen nemaîntâlnit în țara noastră, ca și în alte țări, de altminteri.
- Pentru a înțelege amploarea unică a fenomenului, să remarcăm că România la timp de pace și prosperitate a pierdut o pondere mai mare de populație decât la timp de război și privațiuni, în al doilea război mondial
- Această migrație imensă a golit rezervorul de potențial care ar fi putut crește ponderea urbanului în România. Generația decreștelor, în loc să umple orașele țării, a redresat demografia în declin a țărilor occidentale bogate, îndeosebi a Italiei și Spaniei. De unde și stagnarea în jur de 55% a urbanizării în România, spre deosebire de continua creștere a urbanizării din restul Europei

- **2010 ... prezent** **Middel Income Trap** **Din nou divergență**
 - În ultimul deceniu, România a suferit o stagnare specifică țărilor în curs de dezvoltare care își ating treptat potențialul de dezvoltare bazat pe forță de muncă ieftină și pe infuzia inițială de capital și tehnologie
 - Această stagnare s-a văzut și în cazul indicatorilor tehnologie de comunicare și urbanizare
 - Deținerea de tehnologie de comunicare s-a plafonat, în timp ce în restul Europei a continuat creșterea. Drept urmare, recuperarea din deceniul anterior s-a pierdut, România în momentul de față fiind din nou în întârziere pe acest indicator cu aprox 10 ani
 - În tot acest deceniu, decalajul de urbanizare a continuat să se mărească, drept consecință a stagnării României la 55% grad de urbanizare, în comparație cu creșterea europeană spre 75%. Întârzierea față de restul Europei a devenit astfel și mai însemnată, depășind deja 60 de ani, de departe indicatorul care prezintă cel mai ridicat nivel de divergență / întârziere dintre toți indicatorii analizați

România vs restul Europei

Concluzii

România vs UE. Unde am recuperat? Unde n-am putut ține pasul?

Întârzierea de dezvoltare. Dimensiuni ale dezvoltării

- Ca urmare a analizei tuturor indicatorilor, putem începe deja să tragem niște prime concluzii și să putem răspunde la întrebările: Unde am recuperat? Unde n-am reușit să ținem pasul?
- UNDE AM RECUPERAT?
 - Am recuperat îndeosebi în zona performanței economice
 - Toți cei trei indicatori analizați, la care deținem serii lungi de date, ne arată o convergență a României față de media europeană, o însemnată recuperare
 - Intensitatea utilizării energiei (kW/\$): de la o întârziere de peste 30 de ani, consecință a ponderii mari a industriilor energofage, la un avans de aprox 5 ani. Acesta este singurul indicator în care România în momentul de față se află înaintea mediei europene
 - Productivitatea muncii: de la un decalaj de 40 de ani la unul de doar 10 ani. Alt indicator
 - Alt domeniu în care am recuperat îl reprezintă dotarea cu tehnologie de comunicare. De la întârziere de 20 de ani am ajuns în prezent la una de doar 10 ani (și temporar chiar la egalitate cu restul Europei, în 2010), consecință a integrării telefoniei mobile și mai ales a Internetului în societatea românească

- UNDE AM PIERDUT?

- Am pierdut masiv cursa în privința urbanizării. Diferența dintre România și restul Europei este una din ce în ce mai mare. Generația decreștelor, în loc să umple orașele țării, a umplut orașele țărilor occidentale. Două generații pierdute de atracția diferențialului de dezvoltare din Occident. Atât decreștii, cât și copiii lor.
- Am pierdut, și pierdem din ce în ce mai clar, cursa în privința educației. Ambii indicatori utilizați, atât stocul de educație, cât și stocul potențial de educație, prezintă divergențe din ce în ce mai clare față de restul Europei
- Ambele domenii reprezintă măsuri ale complexității. Urbanizarea, măsură a complexității texturii sociale. Educația, măsură a complexității resursei umane. Ambele domenii trag un semnal de alarmă în privința potențialului de convergență în deceniile următoare

- UNDE AM STAGNAT

- La sănătate. Indicatorii analizați pe acest domeniu ne arată că, după o scădere puternică imediat după schimbarea de regim din '89, am recuperat, dar nu în totalitate. Din punct de vedere al speranței de viață și al mortalității infantile, ambii indicatori esențiali de calitate a vieții, în momentul de față suntem în urmă cu o generație față de media europeană (întârziere de 20 de ani). Fix la fel cum eram în 1980.

Pericolul accentului pe politici publice post-materialiste

Importanța analizei decalajului temporal

- Zilele acestea, cele mai importante teme în dezbaterile publice europene, în formularea de politici publice și în alocarea de fonduri sunt tema sustenabilității, a rezilienței și în subsidiar, implicit a trecerii de la o societate bazată pe dezvoltare cu orice preț la una care să minimizeze amprenta de carbon la nivel de societate
- Societățile dezvoltate post-materialiste din vestul Europei, după ce au folosit timp de două generații după cel de-al doilea război mondial în mod extensiv resursele naturale pentru a atinge un nivel considerabil de bunăstare, în momentul de față și-au schimbat focusul strategic dinspre creștere spre preservare, chiar în dauna creșterii
- Pe baza relației asimetrice Centru – Periferie și ale dominanței valorice hegemonice, societățile dezvoltate ale Centrului impun teme lor de preocupare post-materialiste societăților post-comuniste intrate mai recent în sfera euroatlantică și care, suferind de un decalaj considerabil față de țările bogate, prezintă alte interese, preponderent materiale / de dezvoltare
- După cum am văzut în analiza de față, România este în momentul de față din punct de vedere al dezvoltării cu 40 de ani, i.e. cu două generații în întârziere față de țările europene bogate (Big 6 UE),

cu 25 de ani față de media europeană (o generație) și cu 10 ani în urma Poloniei (jumătate de generație)

- Această întârziere de dezvoltare generează nevoi și interese distincte față de țările bogate europene, cele care definesc agenda de politici publice europene și o impun țărilor post-comuniste atrase în sfera euroatlantică
- România în momentul de față, în 2021, prezintă aceleași nevoi de dezvoltare pe care le prezentau țările europene bogate în urmă cu 40 de ani, în 1980. Aceste nevoi sunt preponderent de dezvoltare, de recuperare a decalajelor economice, și mai puțin de redirecționare spre mentenanță / minimizarea amprente de carbon.
- Să ne închipuim cum ar fi fost dacă entități supra-statale puternice ar fi încercat în anii '80 ai secolului trecut să impună țărilor occidentale, Germania, Anglia, Franța, Olanda, Italia, Spania, strategii de austeritate / oprire a dezvoltării, fix în momentul în care nevoia socială a acestora era de continuă creștere. Cum ar fi reacționat societățile acestor țări în 1980 dacă o entitate supra-statală venea să le recomande să nu construiască autostrăzi, de exemplu?
- Cu această tensiune se confruntă România în momentul de față. Avem nevoile sociale materialiste, de dezvoltare și creștere ale Franței și Germaniei din anii 80, însă suntem nevoiți să îmbrățișăm nevoile post-materialiste ale Franței și Germaniei din 2020.

România vs restul Europei

Cercetare / Dezvoltare (R & D)

Cercetare / Dezvoltare (R & D)

Comparații România / Polonia / Media UE

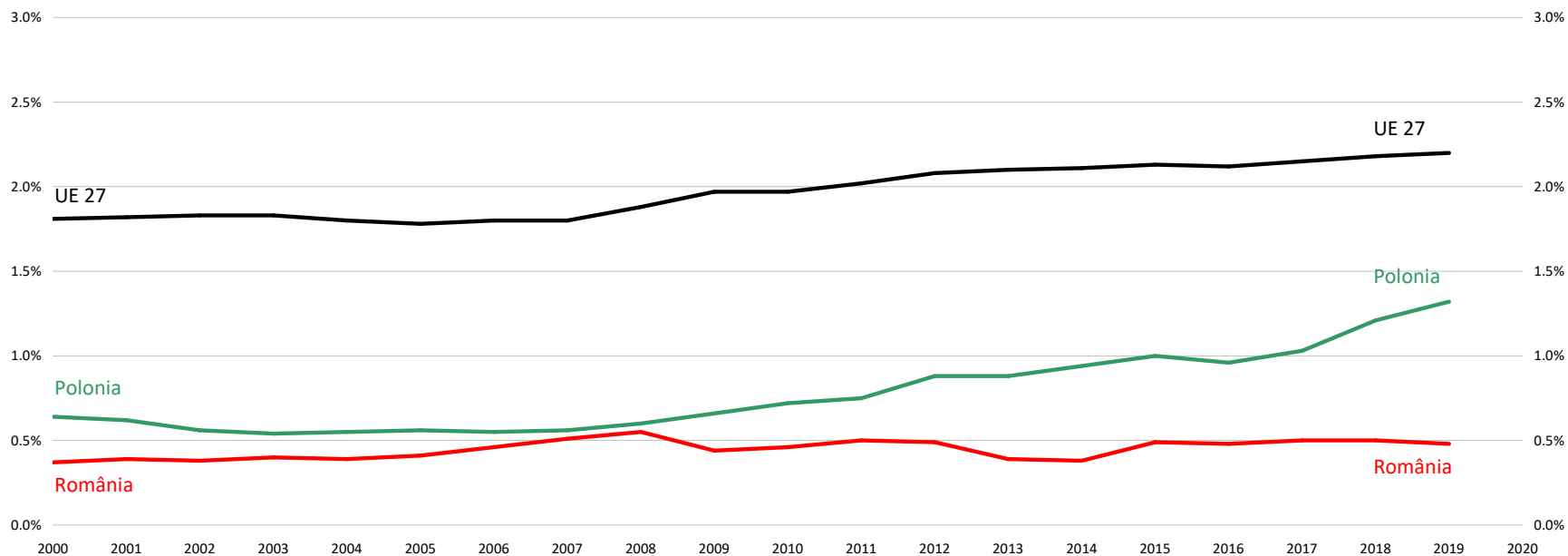
- Deși indicatorii pe care îi prezint în paginile următoare nu au fost procesați în sensul transformării în întârziere / decalaj, ei sunt puternic relevanți pentru analiza noastră
- Graficele următoare scot în evidență discrepanța puternică, îndeosebi după 2010 înapoi, dintre România și Polonia în domeniul cercetării / dezvoltării (R & D), componentă esențială pentru ieșirea din capcana veniturilor medii (Middle Income Trap)

Pondere în PIB a cheltuielilor de cercetare dezvoltare (R&D)

% din PIB

Sursa: Eurostat, Sustainable Development Indicators, SDG_09_10

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_10/default/table?lang=en

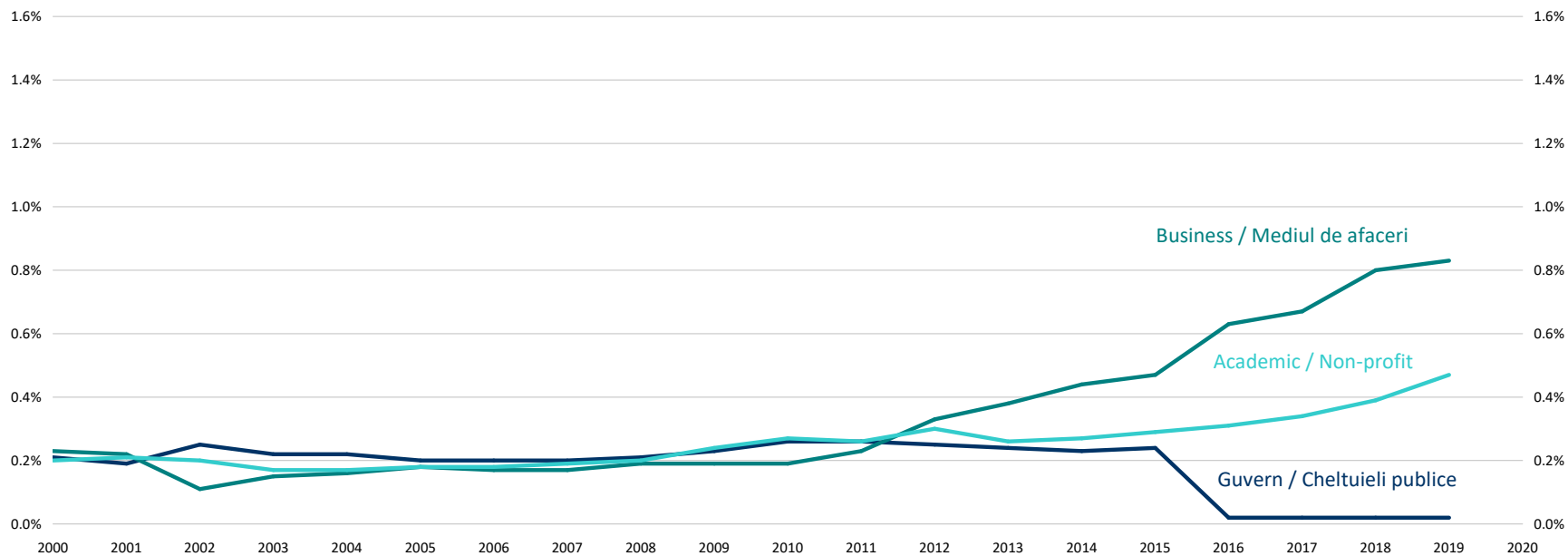

Ponderea în PIB a cheltuielilor de cercetare dezvoltare (R&D), defalcate pe sectoare: Polonia

% din PIB

Sursa: Eurostat, Sustainable Development Indicators, SDG_09_10

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_10/default/table?lang=en

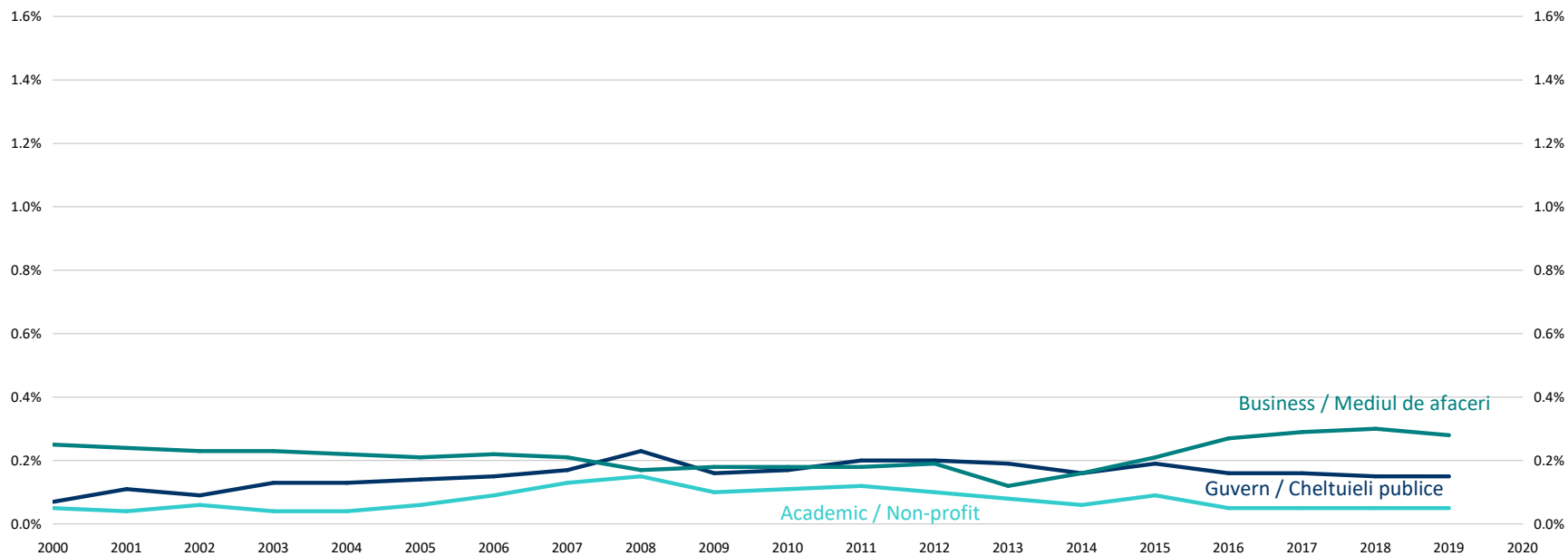

Ponderea în PIB a cheltuielilor de cercetare dezvoltare (R&D), defalcate pe sectoare: România

% din PIB

Sursa: Eurostat, Sustainable Development Indicators, SDG_09_10

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_10/default/table?lang=en

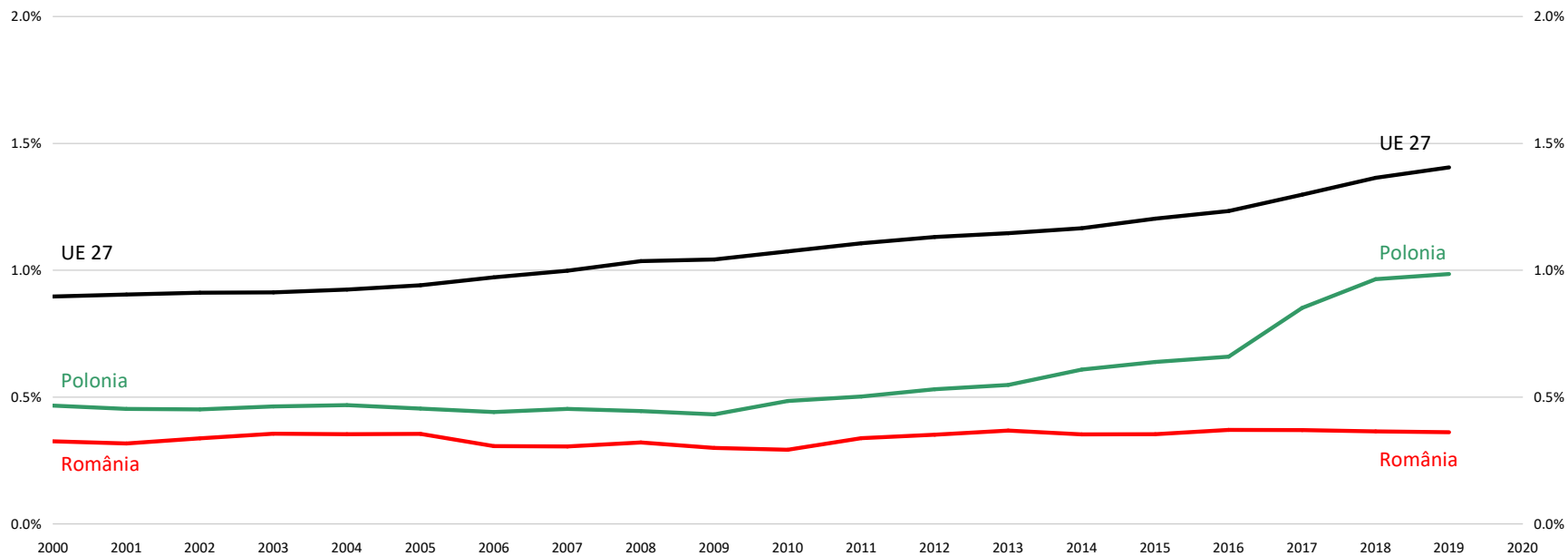

Forța de muncă angajată în cercetare / dezvoltare (R&D)

% din total populație activă

Sursa: Eurostat, Sustainable Development Indicators, SDG_09_30

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_30/default/table?lang=en

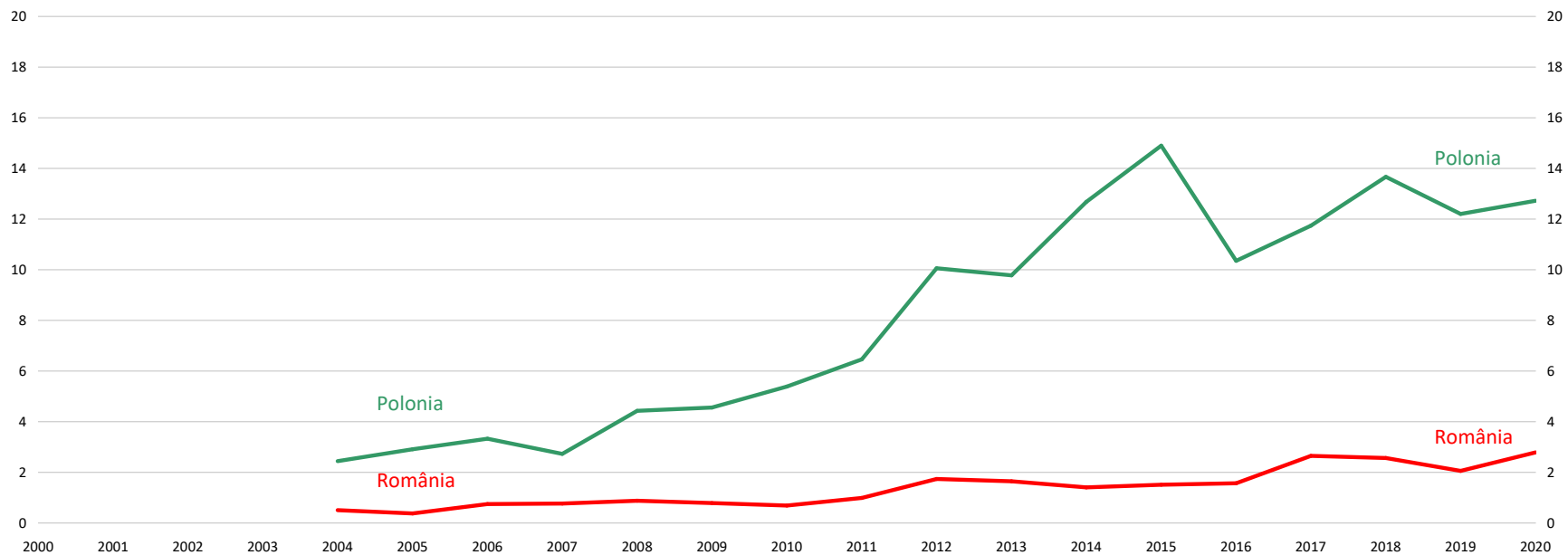

Patente de invenții depuse la Biroul de Patente Europene

Rata la milion de persoane

Sursa: Eurostat, Sustainable Development Indicators, SDG_09_40

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_40/default/table?lang=en

Anexă. Indicatori folosiți

Definire și sursă (link)

Domeniu	Indicator	Definiție	Sursa (link)
Sin- tetic	HDI (Human Development Index)	A summary measure of key dimensions of human development: a long and healthy life, a good education, and having a decent standard of living.	https://ourworldindata.org/grapher/human-development-index
	HIHD (Historical HDI)	A summary measure of average achievement in key dimensions of human development: it represents an index of life expectancy, literacy rates, educational enrolment, and per capita gross domestic product (GDP).	https://ourworldindata.org/grapher/human-development-index-comparison
Econo- mie	PIB / locuitor (ajustat, Maddison)	GDP per capita adjusted for price changes over time (inflation) and price differences between countries, measured in international \$ in 2011 prices.	https://ourworldindata.org/grapher/maddison-data-gdp-per-capita-in-2011us-single-benchmark
	Intensitatea utilizării energiei	Primary energy consumption per unit of gross domestic product	https://ourworldindata.org/grapher/energy-intensity
	Productivitate / oră	GDP per hour of work	https://ourworldindata.org/grapher/productivity-vs-annual-hours-worked
Edu- cație	Ani de școlarizare	Average number of years the population older than 25 participated in formal education.	https://ourworldindata.org/grapher/average-schooling-vs-expected-schooling
	Potențial școlarizare	The number of years a child of school entrance age can expect to receive if the current age-specific enrollment rates persist throughout the child's years of schooling <i>(construcția indicatorului asemănătoare cu cea a speranței de viață)</i>	
Sănă- tate	Speranța de viață	The average number of years a newborn would live if the pattern of mortality in the given year were to stay the same throughout its life	https://ourworldindata.org/grapher/life-expectancy
	Mortalitatea infantilă	The ratio of the number of deaths of children under one year of age during the year to the number of live births in that year.	https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_MINFIND_custom_1028699/default/table
	Medici	Physicians include generalist and specialist medical practitioners. Per 1000 people	https://ourworldindata.org/grapher/physicians-per-1000-people
Social	Telefoane	The number of fixed landline telephone, mobile cellular phone and fixed broadband subscriptions, per 100 people.	https://ourworldindata.org/grapher/mobile-and-fixed-landline-telephone-subscriptions
	Urbanizare	Share of the total population living in urban areas	https://ourworldindata.org/grapher/urbanization-last-500-years